

vios contra Salmasium et Blondellum locis cit. item Hammonius Anglus scripsit.

Urget Amesius etiam S. Ambrosium, non tantum in cap. iv. ad Ephes. (quod attulit Bellarminus), sed etiam in I Tim. iii. Quibus locis nedum S. Ambr. ait « Primum presbyterum olim Episcopum vocatum »; sed etiam: « Episcoporum et presbyterorum unam esse ordinationem ». Verum ad responsorem Bellarmino, « quod S. Ambros. loquatur solum de ratione successione Episcoporum ; ita ut initio nascentis Ecclesie antiquissimum presbyterorum conseruerit ordinari Episcopus, eoque mortuo succedere solitum, sine alia electione antiquissimum item presbyterum : at non neget (Ambrosius) primum illum presbyterum debuisse iterum consecrari, et novam jurisdictionem accipere »; replicat Amesius: « Tum nullam causam habuisset » (ille creditus Ambrosius) « dicendi: Non per omnia convenire scripta Apostoli cum Ordinatione, que nunc in Ecclesia est. Tum etiam sine illa ratione protulisset exemplum Episcopalis privilegii presbyteris apud Aegyptum concessi, quo consignant chrismate, si praesens non sit Episcopus ». Respondeo: Plus hinc non evine, quam quod posterioribus (etiam Apostolorum) temporibus, melius fuerint singulorum Ministrorum officia distincta, quam mox initio in prima populorum conversione factum fuerit, ubi fere promisae « predicabant, baptizabant, etiam subinde laici, et Scripturas in Ecclesia explicabant: postea autem ubi omnia loca circumplexa est Ecclesia, rectores, et cetera officia in Ecclesia sunt ordinata, ut nullus de clero auderet, qui ordinatus non esset, presumere officium, quod sciret non sibi creditum. Hinc ergo nunc neque diaconi pradicant, neque laici baptizant. Ideo non per omnia convenient scripta Apostoli, ordinationi, que nunc in Ecclesia est, quia inter ipsa primordia sunt scripta ». Que omnia optime convenient cum illis que supra ex Morino notavi, et Puritanorum causam nihil penitus juvant. Quid autem Ambrosius velit per illa verba: « Episcopi et presbyteri una ordinatio est », mox sequentibus declarat, cum ait: « Uterque enim sacerdos est. Sed Episcopus primus est; ut omnis Episcopus presbyter sit, non tamen omnis presbyter Episcopus... Unde et quemadmodum Episcopum ordinet, ostendit. Neque enim fas erat, ut inferior ordinaret maiorem. Neque

enim tribuit, quod non accepit ». Quibus clare exprimitur Catholica doctrina, quod scilicet inferior presbyter non possit creare Episcopum, cum ipse non accepit ordinem et characterem Episcopalem. Porro privilegium illud de presbyteris Aegypti potius confirmat nostram sententiam. Si enim ex iure et munere presbyterorum ut sic, eis competenter confirmare, cur non idem facerent etiam extra Aegyptum ubique? Cur nec vestigium ullibi reperitur, quo indicetur, presbyterum consecrasse S. Chrysostomus, qui illud suum « ferme » mox explicat, cum subdit: « Sola quippe ordinatione superiores sunt Episcopi ». Sed en quanta in Amelio libido versandi verba tam aperta, dum ait: « Ordinatione superiores esse idem est, quod primas partes habere »; quasi etiam presbyteri ordinariunt; cum tamen nec leve hujus rei vestigium in universi antiquitate Ecclesiastica queat ostendi. Illud enim ridicula imperitiae est, quod ex rationali Durandi addit: « Omnes Presbyteros presentes manus imponere presbyterandis ». Equidem, ut hie omnibus Catholicis certum est, ita notissimum, non ideo presbyteros omnes in unum conflatos, posse per manum impositionem creare vel unicum Sacerdotem. Circa Theodoretum quoque nihil novi profertur.

Tandem producitur August. epist. 19. ad Hieron. sic scribens: « Quamvis secundum honorem vocabuli jam Ecclesie usus obtinuit, quod Episcopatus presbyterio major sit, in multis tamen Augustinus Hieronymo minor est ». Bell.: Sensus est, ante Christi tempora, nomina ista, Episcopus et presbyter, non erant honoris vocabula, nunc autem sunt: et secundum haec nomina, Augustinus Hieronymo major est, quamvis aliis multis nominibus Augustinus Hieronymo minor sit. Amesius I. « Bellarminus facit Augustinum otiose et inepte philosophari de nominis usu, qui fuit ante omnia Christi tempora ». At cur hoc? cur non vel unicum testimonium adducit, unde constet, vocabula illa fuisse honoris et dignitatis significativa? Augustus 2.: « Nullus talis usus fuit horum nominum ante Christiana tempora sine significacione honoris ». Sed hoc falsum esse docebunt jurisconsulti, qui in Pandectis legunt, munus fuisse apud Romanos quorundam, qui « Episcopi panum » dicebantur. Anne hoc honoris et dignitatis? Amesius

3. : Facit Bellarminus Augustinum sibi pro scopo habuisse propositum, ut se Hieronymo majorem praedicaret, quod est plane contrarium ejus menti. In summa Bellarminus ita nugatur, ut faciat Augustinum insinare ». Resp.: Expositio Bellarmini est valde clara, et verbis Augustini respondens: quomodo autem inde scopus ille perversus Augustino affligatur, fateor me assequi non posse. Quid enim nisi humilitatem redolat, si Episcopus simplici sacerdoti dicat: « Ego quidem te dignate Ecclesiastica, tu vero me sapientia et virtute antecellis ». In summa, Amesius pro furiosi sui Puritanismi defensione et nugari, et calumniari, et insaniare voluit, ideoque jure merita a Protestantibus hierarchicis Anglia expulsus est.

Aliæ comparationes a Bellarmino ex SS. Patribus allate, e quibus Gerhardus vult antilogiam confare, nihil contra principalem illam et rigorose veram comparationem militant. Nam Apostoli quoad potestatem ordinariam, in qua omnibus et singulis succederetur, sine dubio pollebant potestate Episcopali quoad ordinem et jurisdictionem: LXX discipuli autem presbyterorum numeri fungebantur. At quod subinde Episcopus a SS. Patribus comparetur Deo, presbyter Christo, diaconus Apostolis etc. valde impropprium dictum, et longe pertinum est. Exinde meminisse debebat, quod S. Hieronymus in Epist. ad Nepot. expresse comparavit Episcopos cum Ararone, et filios eius cum Sacerdotibus. Unde ex ipso Hieronymo evanescit illa cavillatio, qua th. 29. Bellarmini argumentum ex Hieronymo desumptum conatur eludere, eo quod non sit ex sensu litterali depromptum. Quomodocumque autem torqueantur verba S. Hieron. illud semper certum manet; cum aptere Episcopum presbytero prepossesse ab ordinationem; et aliebti etiam quoad jurisdictionem, quod nobis sit est. Th. 32. infirmare conatur argumentum Bellarmini ex Vet. Test. dum ait: « Si Bellarminus constare sibi velit, dicendum fuerit, solo Rom. Pontifices succedere summis Sacerdotibus Vet. Test. Episcopos autem et presbyteros succeedere: minoribus, diaconos Levitis. At qui haec ratione in fumum abit praestantis argumenti nervus, ac contrarie potius ex hac Vet. Test. figura colligitur ». Resp.: Debet Gerhardus meminisse Ararone et successores, ejus tantum unius gentis israeliticae fuisse Pontifices; et Ecclesie autem Christiana comprehendendi omnes Gentes; quae proinde singulos debent habere Antistes, et omnes etiam Antistites unum communem: quorum

Ad CAPUT XIX.

Celibatum perpetuum Sacris Ordinibus recte annexum fuisse Bellarminus hoc cap. solide demonstrat; sed antequam ejus argumenta proferantur, exponendi sunt errores Novatorum.

Lutherus, Calvinus, eorumque sequaces dicunt: Statum celibatus, viruitatis, aut virginitatis neque nobilorem, neque Deo gratiorum esse statu conjugii. Elsi enim Christus Matth. ix. x. xi. XII. apertissime docuerit, voluntaria continentiae professione se adstringere, opus esse regni coelestis meritum, uti S. Hieron. exponit cum aliis Patribus. Calvinus tamen in Harmonia contendit, Christi mentem esse penitus contrariam; scilicet Christum « voluisse dissuadere celibatum », quem, virtutem reputare, censet esse « stultam imaginationem »: Apostolos autem respondentes Christo: *Si ita est causa*

hominis cum uxore, non expedit nubere, etc., arguit impie « ingratitudinis ». S. Hieronymum denique, quod Virginitatem matrimonii anteposuit, ait : « nimis loculentum perversi ingenii specimen edidisse ». Denique vocat « fascinum Satane, foveam et laqueum exitialeum ». Similia passim habet Lutherus, ac præsertim in Serm. de conjugio, ubi non tantum colibatum ait viliori matrimonio, sed etiam « lenonem » appellare non erubuit, qui a conjugio abstineat. Et in lib. de serv. arbi. cap. 58. ait « Quid carnalis ? Immo quid magis implium, sacramentum et blasphemum dici potest, quam id quod Hieronymus solet : Virginitas cœlum, conjugium terram implet. »

II. — Docent, Matrimonium omnibus imperatur, necessariumque esse. Luther. loc. cit. « Uti non est in meis viribus situm, ut non sis vir, tam non est etiam mei juris ut absque muliere sim : nec enim est libera electio, sed res naturae necessaria, ut marem feminam, et hanc illi sociari oporteat. Verbum illud Gen. I. *Crescite et multiplicamini*, non est præceptum, sed plausum præceptum, divinum puta opus, quod non est nostrarum virum, ut vel impediatur, vel omittatur : sed est tam necessarium, quam edere, bibere, purgare, mucum emungere, etc. » Tandem adulteria suadens subdit : « Si tu conjux nolueris, alia vole : Si Domina nolit, veniat ancilla ». Nec dubitavit spurcissimum leno Albertum Cardinalem Archi-Episcopum Magdeburgensem et Moguntinum aliquogin in Epist. quæ exstat tom. IX. Operum Luth. Germ. Wirtb. fol. 226. his verbis : « Nisi Deus miraculum faciat, et ex viro Angelum, non video, quomodo sine offensa, et ira Dei, possit manere sine conjugi. Et horribile est, si absque uxore inveniatur in morte. Quid enim respondebit Deo interroganti : Ergo te creavi marem, qui non solus, sed cum uxore debet esse : ubi tua uxor ? etc. » His similia habet Calvinus. Non potueruero profecto hi Veneri sacerdotes de ipsis bellis sparsus et abjectius loqui. Et tamen hodieque non erubescunt Calixtus, Titus etc. propugnare, « nihil in iis verbis » sum Patriarcham « dixisse, nisi quod rectum et pium est. » O spureum Evangelion !

III. — Docent : Sacerdotes et Religiosos posse ac debere conjugium inire, quo cum tandem continetia perpetua voto obstricti sint. Unde Calvinus lib. IV Instit. cap. 12. §. 23. coelibatum Sacerdotum vocat :

« Sanctitatem foetidam, et prohibitionem matrimonii Sacerdotibus impia tyrannie, non modo contra Dei Verbum, sed etiam contra omnem equitatem, factam. » Idem gruoniant communiter in grege Lutheri. Præcessit olin Vigilantius hæreticus, de quo ait S. Hieronym. « Proh nefas ! Episcopos sui sceleris dicunt habere consortes, si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius uxores duxerint, nulli coilibi credentes pudicitiam. » Fundamenta hujus erroris etiam jecit Christianorum Epicurus Jovianus, dum docuit : « Virginitatem non præstare matrimonio ; » Quo dogmate auditio, Sanctimoniales nonnulla retrospergerunt ad nuptias, ut refert S. August. lib. de hæres. cap. Non tamen haeresis tunc ad deceptionem alicuius Sacerdotis pervenit. Gloria enim hæc debetur Evangelio Lutheri.

Contra assertio Catholica est : Votum continentiae annexum esse Ordinibus Sacris, ita ut nec dictere uxores, nec uxoribus ante dictis post ordinationem ut liceat; positive quidem iure, sed antiquissimo et exquisito, et quod nullo modo expedit ut hoc tempore relaxetur, vel omittatur. In seipo hic querit Amesius, dum quiritur : « Bellarminum obscurè et sophistice hic agere ». Sed numquid clare de Ordinibus Sacris loquitur ? quid autem notius, quam eo nomine intelligi subdiaconatum, et qui supra eum sunt ordines ? Quod ex Durando subdit, parum aut nihil huc pertinet : Sive enim ea obligatio continentiae sit ex voto implicito suspicione subdiaconatus annexa, sive ex præcepto ecclesiastico, nostra quantum ad presentem controversiam nihil referit. Inepte etiam Amesius cavillatur, cum ait : « Absque ratione singi jus Apostolicum universale et perpetuum, quod non est divinum ; aliquoquin eadem ratione distinguiri posse jus propheticum a divino ». Resp. : Prophetæ universum missi sunt ad vaticinandum et exhortandum populum sine ulla iurisdictione et potestate legislativa : secus Apostoli, qui sicut Act. xv. ita post, plura alla decreta sanxerunt, quæ sunt juris non divini, sed ecclesiastici, ut proinde a successoribus absolute mutari, aut saltem dispensatione in certis casibus mitigari queant. Falsum denique est, quod ait : « Bellarminum sibi contradicere : dum huic colibatu omnia tribuit, quæ sunt juris divini, et tamen negat esse juris divini. » Resp. : *Jus divinum*

est, quod ab ipso Deo increata sua auctoritate constitutum est : quale hic non repertur. Si Puritanus illas leges positivas Ecclesiæ agnosceret, facile videret plures, quarum observantiam nullibi expedit hoc tempore (saltem respectu integræ communis), relaxari. Ex. gr., ut S. Eucharistia sumatur a jejunio : ut Sacrificium incruentum non nisi cum sacris vestibus celebretur etc. His premissis

§. I.

Probatur assertio Catholica.

I. — Ex Tit. I. v. 8. *Oportet Episcopum esse sobrium, castum, et continentem*. Quia enim castitas communis est etiam conjugatis, ideo ut notant SS. Hieron., Eusebii etc. Apostolus addidit continentem ab uxoris amplibus. Amesius : « Id quod ex Scriptura præcepti probari potest, est sine dubio iuris divini. Sed coelibatus juxta Bellarm. non est juris divini, sed Apostolici : ergo Bellarminus hujusmodi loca Scriptura vel rixat tantum causa, vel contra conscientiam suam in ista causa profert ». Resp. : Falso assumitur : Omne id esse iuris divini, quod ex præceptis Scriptura habetur. Instantia manifesta habetur Act. xv. in decreto Apostolorum de abrogatione legalium. Tale et hoc coelibatus præceptum esse ex can. 27. Apost. testatur S. Clemens. Falso etiam contendit Amesius nomen continentiae hic accipi, prout continentia est communis omnibus filiibus. Certe locus ab eo citatus I Corinth. ix. vers. 23. ubi agitur de certitudine in agone, manifeste loquitur de continentia ab omni libidine, ut communiter interpres. Præterea per verbum *τηρεσθαι*, continentem a re uxori significari, satis indicat nomen veterum hereticorum, qui Eratisticis dicti sunt, ex quod ita continentiam extollerent, ut matrimonium damnarent.

II. — Arg. : *Nemo militans Deo implicatus negotiis secularibus*. II Timoth. II. vers. 4. Sed talia sunt nuptiae, quæ hac de causa a Basilio M. « Pedice » vocantur : ergo. Amesius frustra negat manifestam experientiam : frustre « uxorem piam deprædicat, non impedimentum, sed auxilium tam in vita spirituali, quam in re familiaris ». Nam et rara avis est uxor pia, prudens, fortis, etc. « procul et ab ultimis finibus pretium ejus. » Longissime superat major pars melliorum

Et quamvis alicui ea felicitas obtingat, sunt nihilominus in conjugio etiam cum pia, modestia ineluctabiles, ut præclare ostendit S. Chrystost. in I Corinth. vii. Quod addit : « Eadem ratione concludi posse, Episcopum domui sua non debere præesse, contra I Tim. III. 4. » Resp. : Apostolum ibi loqui de eo, qui ad episcopatum ex conjugio assumendus sit : ut consideretur, an familiæ sue præfuerit, ut homo frugi et industrius; cum alioquin sperari non posset, quod bene præfuerit sit familia Dei, qui male præfuerit sue. Deinde postest quis absolute domui sue, sine implicatione, præesse : si, ut in fine tom. I. dixi, œconomia non per se tractat, aut in ea incidenter excurrat : uti de regimine Principatus secularis Episcopati annexi, dictum est. Unde evanescunt cavilli Amesii et Gerhardi.

III. — Arg. : Vacandum est conjugibus ex consensu ad tempus, ab opere nuptiarum, ut oratione possint instare I Corinth. VII. vers. 5. Ergo homines sacrae perpetuo debent ab eo vacare, quia quotidie orationi insistere debent. Et in Vet. Test. Exod. XII. v. 11. et XI. vers. 15. Continentia ab uxoris in primis requirebatur ab iis qui Deo propinquatur, vel rem sacram tractatur erant. Quod si sacerdotes Leviticis toto tempore, quo per vices suas Deo ministrabant, tenebant a domo et uxore abesse, quanto magis convenit Sacerdotes Christianos ab uxoris semper abstinerem, qui semper Deo ministrant; et si illi, qui Christum significabant (ut vult Calvinus), debuerunt ultra humanum modum se purificare abstinentendo venere, quanto magis purificare se debent, qui Christum ipsum quotidie traxant ? Amesius I. infert : « Ergo etiam omnibus christianis perpetuo a nuptiis abstinendum, quia omnibus dicitur I Thess. v. vers. 17. *Sine intermissione orate*. » Resp. : Nimirum lata est disparitas : nam sacra homines ex proprio munere obligantur stricte ad continuas orationes; cum et contra laici nullo stricto præcepto teneantur, sed tantum illis suadeantur, ut sint frequentes in orando. Ut nihil iam dicam de Sacrificio incruentio, quod a novo Evangelio Calvini exploditur. Porro exemplum Davidis, quod Amesius Sacerdotibus opponit, nil penitus urget. Præterea manifeste falsum est, Davidem « frequentiorem et spiritualiorem in oratione fusse, quam sacratorum Papalium ullum ». Quam multos enim, teste historia Ecclesiastica, sanctos

Sacerdotes constat se totos studio orationis mancipasse, nec quidquam aliud nisi cum Deo tractasse? Quod denique abstinenciam a conjugibus Vetus Test. Sacerdotibus præceplam in tempore vici sua, Amesius referat ad meram cærementalem observantiam jam antiquatum, frivolum est. Fuit enim revera moralis ratio, ut nimis ostenderet, quanta cordis et corporis munditia colendus sit Deus.

IV. — Idem probatur ex conciliis Aneyr., Neocasar., Nicen., Carth. II. et IV. Item ex consensu Patrum tam Græcorum quam Latinorum. Amesius ab his omnibus facile se expedit. Ait enim. 1. : « Decreta Conciliorum non sunt juris Apostolici ». At testantur tamen concilia se idem statuere quod Apostoli, uti Carthaginense II. can. 2. expresse dicit: « Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, pudicitie custodes etiam ab uxoribus se contineant, ut quod Apostoli docuerunt, et ipsa servavit antiquitas; nos quoque custodiamus ». Ait 2. : « Nullum concilium generale antiquum a Bellarm. proferri, quod diserte confermet id quod est in questione ». Resp.: Vana est hec evasio. Nam concilium Nicenum magnum canon. 3. interdictum Episcopo, Presbytero, Diacono, ne domi mulierem ullam habeat, prater matrem, sororem, amitam; ubi nulla fit expressa mentio uxoris. Quis vero non videt, debuisse hanc primo loco inter excepta spomini, si cum ea habitate et consenseret licet? Præterea cur, quæso, prohibetur illis cohabitatio mulierum, si uxori esse possint, magis quam cuivis alteri marito? nonne uxores habere ancillas possunt in eadem domo? Ad hoc obmutuit Amesius. Qui etiam non negat SS. Patres idem passim quod nos sensisse; sed mavult dicere, SS. Epiphan. Chrysost., Cyril., Cyprianum, Ambrosium, Hieronymum, August., etc. « Larvata et imaginaria sanctitatem laudem et admirationem, perversa quadam amulatione, quasi contagione quadam, contraxisse a Marcionitis, Encratitis, Montanistis, et alii haereticis ». Responsio: Haeretic-Catharo dignissima! que salis prodit, cujus spiritus sit hic leno Calvinicus. Rationes quas pro cœlibatu Sacerdotum Bellarminus adducit, infra opportunius referemus. Porro testimoniis sanctorum Patrum adjunxit Bellarm. exempla. Nam, inquit, a tempore Apostolorum, omnes Episcopi, presbyteri, aliquie Ecclesiastici, quorum vias habemus, et quos

unquam laudatos audivimus, continentis fuerunt, neque ullum exemplum probati viri in contrarium affери potest. Similia habet in Judicio de lib. Concordia, men. dac. XV. Quotquot, inquit, ab Apostolorum temporibus Episcopi et Presbyteri celebres et laudati fuerint, etc. Certe unum aliquem laudatum Episcopum, presbyterum, diaconum, subdiaconum, aut monachum, qui uxorem dixerit, aut ex uxore ante ducta filios procreaverit, adhuc adversarii in tota antiquitate invenire minime potuerunt. Operè premium proinde erit excutere.

§ II.

An G. Titius ullum laudatum Sacerdotem non celibem aut continentem a temporibus Apostolorum produxerit!

Titius in sua Ostensionis Summariae cap. 9. num. 4. ait: « Bellarminus mendacum et aperta falsitatem in hoc convincere nullo negotio licet ». Et num. 5. vocat « sesquipedale mendacium, cuius socium Erbermannum se profiteri voluit. Iran. I. part. cap. 4. num. 6. ». Cogita lector, quid potius hic mirere, petulantiam in convincendo? an in fallendo confidentiam? aut ridiculam in emendandis a suo Calixto exemplis inopiam? Prosus, si confirmare Bellarmini meamque assertionem volueris, vix apius id potuisse. Evidenter enim nobis hinc constat, miseros scrutantes defecisse scrutinio, et nec unicum in sex primis sæculis reperire potuisse, qui Sacerdotii simul et mariti munere laudabiliter functus sit. Percurream singula Titii exempla.

I. — Petit ex Euseb. histor. Eccles. lib. IV. cap. 23. ubi Dionysius Corinthiorum Episcopus in Epist. ad Gnosios Pyntum Episcopum hortatur: « Ne grave servandæ castitatis onus necessario fratribus imponat, sed multorum imbecillitatí sese attemperet ». Verum quid hoc ad rem? ubinam vel levis mentio alicuius clerici? ubinam exemplum vel unius hypodiaco? Annon ibidem Eusebius mox subiecti Pynti Episcopi responsum, Titiano intento prorsus adversum? Videantur etiam quae circa hoc nota Baroniūs anno Chr. 175. num. 15.

II. — Ait, apud S. Irenaeum lib. I. cap. 9. fieri mentionem « diaconi, cuius uxorem Marcus haereticus, et magus abduxit ». Sic est. At neque diaconus laudatur, neque scri-

bitur filios genuisse, aut matrimonio usus, simulum ministerio sacro functus. Ergo nihil ad rem!

III. — Affertur Tertullianus, quem (etsi in dubium vocent nonnulli), scripsit S. Hieronymus fuisse sacerdotem: sed et maritum fuisse patet ex lib. ad uxorem suam. Verum hic, quamvis Catholicus, laudabilis plane fuit: at nulla vola, nullum vestigium sive in Tertulliani, sive in cuiuspiam probati Scriptoribus libro appareat, unde colligatur, eum Sacerdotio simul et conjugio functum. Imo Pamphilus in Not. ad cap. 6. lib. I. ad uxorem, et Ambionensis Capucinus in Vindiciis, ex ipso Tertulliano probant: Eum uxori max post conversionem suassisse (ut Tertull. ipse loquitur) « obsignationem ». Ergo nihil ad rem.

IV. — Novatum haeresiarcham Presbyterum fuisse constat ex S. Cypriani epist. 49. utroque autem munere eum simul functum esse, in S. Cypriano, aut alio antiquo scriptore, nec vola nec vestigium appetit. Atque ut hoc quoque plaus largiatur, quam celeber et laudatus ille fuerit presbyter, prodit idem S. Martyr in dicta Epist. ad Cornelium P. En quam celebre eloquum! « Novatus rerum novarum semper cupidus, avaritiae inexplebili rapacitate furibundus, arrogans, et stupore superbi tumoris inflatus, semper isthac Episcopis male cognitus, quasi haereticus semper et perfidus omnium Sacerdotum voce damnatus ». Omitto reliqua horrenda ejus flagitia ibid. Ergo nihil ad rem!

V. — Cæcilium S. Cypriani Kæzylly, presbyterum, eumque laudatum fuisse constat, uxoratum autem fuisse, aut simili Sacerdotii maritique munere functum, nec volam nec vestigium in illo veterum probatorum scriptorum reperimus. Ergo nihil ad rem?

VI. — Chæremoniam Episcopum Nilopolenos, cum jam plane grandi esset, et etate proprie exacta, una cum sibi sua in persecutione Decii ad montem Arabie confusisse, constat ex Eusebio; at quod matrimonio Episcopus fuerit usus, purum putum somnium est Lutheranorum, cuius nec vola nec vestigium extat apud veteres. Ergo nihil ad rem!

VII. S. Agricolam Martyrem gloriissimum, « altaris Ministrum » fuisse ex Ambrosio constat, itemque maritum piissimum Julianæ; at in sacro ministerio filium unum

et tres filias genuisse, usque adeo S. Ambrosius non testatur, ut potius oppositum haud obscurè insinuarit. Quid enim sibi vult illa vox Julianæ sanctissimæ matris ad filium et filias! « Satis vos divites reliquit, Pater, si propositum ejus sequamini.... considera, cui te muneri Pater tali nomine designaverit, qui vocavit Laurentium. Quid autem est, fili, aliud, quod eligendum putas, nisi Deum Patrum tuorum? Integritas corporis expectenda vobis est, quam ego pro consilio suade... Sub bono coniuge, nec tamen sub bono marito libera fui: serviebam viro, et laborabam placere. Miserratus est Dominus, et fecit Ministrum, continuoq; et mihi et vobis raptus est ». Hæc puto interprete non agent: nimis enim clare ostendunt Bellarmini meumque assertum. Sane aurea illa S. Julianæ matris oratio vel sola deberet ruborem incutere nuptiatoribus, novi Evangelii buccinatoribus, si vel aliquid præsæ ingenuitatis Christianæ cœs superesset. Ergo iterum nihil ad rem!

VIII. — Sanctum Spiridonem Trimitunt in Cypro ex ovium Pastore Episcopum, « filiam habuisse Irenem, quæ cum ei bene ministrasset, Virgo defuncta est », ex Ruffino, Socrate et Simeone. Metaphrase constat: Episcopum vero matrimonio usum, usque adeo non constat, ut potius oppositum significetur, cum dicitur filia ei ministrasse, haud dubie defuncta jam matre, quæ ante Episcopatum illam pepererat. Immo Græci in Menologio expresse dicunt: « Spiridon post mortem uxori factus Episcopus ». Ergo nihil ad rem?

IX. — S. Gregorium Nazianz. ejusque fratrem Caesarium ex parente Gregorio seniore jam Episcopo progenitos, fabulus est Lutherana, et poenam male intellecto confitata. Veritas est, usque adeo non fuisse S. Gregorium Nazianz. a patre Episcopo genitum, ut hic ne quiderit ad Christum tunc fuerit conversus, nempe A. C. 324. ut luculentè demonstrat ex ipso S. Gregorio Card. Baronius A. C. 371. num. 109. Ergo nihil iterum ad rem!

X. — S. Gregorium Nyssenum fuisse aliquando conjugatum, videtur ipsem testari in lib. de Virgin. Sed quod in Episcopatu cum conjugi vixerit, nec vola nec vestigium extat; dum potius opositum colligitur ex elogio conjugi ejus Theosebia apud S. Gregor. Nazianz. Epist. 93, quod nempe a viro Episcopo separatae mancipariit se mini-

sterio Ecclesiæ. Ergo et hoc nihil ad rem ! XI. — S. Hilarius Episcopum Pictaviensem fuisse conjugatum ante Episcopatum, si liamque unam ex matrimonio suscepisse, in confessu est. Sed non minus certum, taliter electos, quod ad procreationem liberorum spectat, desissem esse maritos: ut vel ex sancto Hieronymo patet, qui Jovinianum alloquens ait: « Certe confiteris, non posse Episcopum esse, qui in Episcopatu filios faciat: alioqui si reprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur ». Porro hoc a S. Hilario præstitum qui poterit dubitare? cuius animus, virginalis amantissimus integratis, quantopere expetierit, filiam quoque suam, quam unice diligebat, virginem conservare, ac Deo dedicare, testatur que ab eo scripta exstat *Epistola*: *Vide Baronium A. C. 350. num. 70.* Ergo nihil ad rem faciunt omnia exempla a Titio adducta: imo ex hac imbelli impugnatione, nostra assertio, ad ignominiam omnium adversariorum, vel maxime roboratur.

Quod subjungit Titius ex Baronio ad A. C. 580. num. 48. videri posse et canon. 5. Toletani concilii hoc anno (DXXVIII) habiti, continentiam sacerdotum minimis adhuc fuisse in Hispania imperatam, cum in eo canon. 5. sacerdotes tantum atque diaconi absque uxoriis caste vivere admoneantur». Hic, inquam, manifestus est lapsus, qui si fuisset contra nuptiatores, ingenti cum strupitu convicitorum Titius sine dubio cum exsibilasset. Certum enim est ex tomis conciliariorum editionis tam Romane quam Coloniensis, concilium II Toletanum habitum fuisse A. C. 528, et in canon. 5. nec volam nec vestigium extare ejus, quod ex Baronio refert Titius; In canon. 2. autem oppositum his verbis exprimitur: « Placut, ut nullus clericorum a gradu subdiaconatus et supra in consilio familiaritatis habeat mulierem etc. ».

Quis vero non rideat, cum deinceps ex Hopseri « Saxonia Lutherico-Evangelica, addi posse, ait, exempla, conjugatorum Sacerdotum tempore Gregorii VII. etc. ». Nemo negat, sed ultro fatetur, una cum Simoniacis, Nicolaitarum haeresim eo tempore ita invaluisse, ut plurimi prope de emendatione (quam Gregorius VII. Zelo Dei accensus urgebat) desperarent, ut infra ostendamus. Idem sine dubio usuyent pluribus locis circa tempore Lutheri: Sane eo usque

mos sacrilegus pervenerat, ut non dubitarent sacerdotum sacrilegorum lapidibus sepulcribus inscribere: « Hic jacet R. D. NN. Sacerdos et Parochus cum sua conjugi. N. » Ejusmodi lapis offensionis in Fuldensi pago Kemmerzell inventus et ablatus est cum in Buchonia degener ante annos 36. Sed hujusmodi illandata exempla nihil opus erat Titum corraderre: nos ultra sine comparatione plura fatemur. Atque haec tenus Titius contra Bellarmiun, et me: qui contra Bellarmiun. illud insuper movet: quod « aperte falso » affirmari, omnes Ecclesiarum canones se proferre posse, qui omnem usum uxorum sacris hominibus interdicant. Et quod idem Bellarm. dicit. Græcam Ecclesiam damnassem omni tempore conjugia post ordinationem contracta, id, ait Titius, « insignerit revinct canon. X concil. Aneyranis ». Resp.: Imo oppositum validissime inde evincitur, eo quod Sacerdotibus omnibus lex coelibatus etiam per hoc concilium imponatur, ut et omnibus diaconis, de lege ordinaria; eo solo casu (dispensatore) excepto, quo Episcopus alii idonei prouendis destitutus, admittendum et ordinem diaconatus putaret eum, qui non nisi cum protestatione de matrimonio licite incendo vellet consecrari. Sed hinc sane plus non habetur, quam canonem Apostolicam a concilio Carthagin. II. laudatum in ea Galatiae provinciae, quoad diaconos protestantes, fuisse nonnulli mitigatum; quod ipsi Bellarm. fatetur. Porro frustra tricatur Titius de eo, quod Card. Baronius dixit: « Ejusmodi diaconi invitos fuisse ordinatos etc. » Facile enim quis ex eo colligit, illos aliquatenus fuisse invitos, qui nollent sacram munus, nisi communii lego relaxata subire: ipsosque ordinantes Episcopos fuisse similiter eatus invitos, quod nempe, si potuissent alios habere idoneos, qui communii lego obstringerent, nollent admittere tales non contingenates.

De consuetudine contraria legi communii apud Greacos receptæ, qua ex M. Antonio de Dominis et Calixto refert, non magis infringunt legem coelibatum communem de abstinentia a nuptiis post suspectos sacros Ordines, quam consuetudo quæ sub tempore Gregorii VII. et alias in Occidente inveniuit; nihil enim aliud fuit, nisi communis transgressio legis, et vitiosa corruptela; adeoque nec ad rem nostram quidquam facit: immo eatus pro nobis facit, quod

hinc constet « de prisca Ecclesiæ traditione », quam Evangelii Lutherani prædictores, ut demoniorum doctrinam tam strenuo arte tant.

Hoc ipsum etiam tamquam antiquissimam traditionem Apostolicam in conc. Niceno magno habitum fuisse, sole clarus emicat ex illa historia de S. Paphnutio (quem nescio qua auctoritate Martyrem pronuntiat Titius), si omnino eam non esse fabulum, sed rei vere gestæ narrationem admittamus. Certe ambabus quidem quasi ulnis et caco impetu eam approbat isti nuptiatores, sed suo exiguo emolumento; Paphnutius enim ipse expresse voluit exceptos Episcopos; quod et in biederium diem, etiam juxta canone Trullanum, servant Græci, sed damnant Lutherani. Constat autem sibi in hoc puncto egregie Titius, cum ait: « Baronium et Bellarmiun frontem perficiant, gravissimis Scriptoribus », (scilicet Ios. et Symmo Novatianis) « fidem abrogare ausos esse, cum tamen Nilus », apostata, « agnoscat halucinatos in eo esse purpuratos illos ». Constat, inquam, Titius sibi in convinciendo, virisque gravissimi suam mendacitatem affingendo. Res illa de Paphnutii intercessione prorsus incerta est, habetque auctores et rationes pro et contra. Mili quidem si alterutram in partem transundum sit, mallem sane cum CC. Bellarmio, Baronio, Perrenio, et aliis plurimis eam totam negare.

Testimonia tria a Bellarmio, et sex motiva a Card. Perronio in Replica ad regem Britannie allata pag. 613 debuissent Titius solle refellere (quod a nomine haec tenus præstitum est, nec puto præstari posse), si eruditum disputatione, et non impudentem convicitorum agere volueris. Denique num, ult. etiam imperitiam suam sati proficit, cum Vasquezum extollit, tanquam pro Lutherana sententia diserte pronuntiantem. Sed nihil Vasquez ea disp. 249. cap. 4. tradit, nisi quod a Catholicis communiter receptum est, nempe: Legem coelibatus sacerdotum hominum, ante tempora Calixti vel Urbani II. non fuisse irritantem, sed tantum prohibentem. Etiam Monialibus olim et Sacerdotibus nuptiae erant vetite, ita ut (phas) SS. Cypriano, August., aliisque Patribus usitata, taliter juncte censerentur Christi adultere, et ita nuptiarentur viri sacrilegi, nuptiis tamen interim validis, et a sacro ordine transgressores eximentibus, quæ nunc ab annis 300. lege Ecclesiastica redditæ sunt

prorsus nullæ. Quod idem circa votum paupertatis contigisse circa tempora Justiniani imp. multis eruditæ probat Basilus Pontius Augustinianus lib. vii de matrim. per plura capita. Ubi docet 1. Religiosos priorum secularium solitos dimitti a Prelatis votis liberatos. 2. Eos sic voentes paupertatem, refunuisse rerum suarum dominium, de iis tam non nisi sacrilegio invito Prelato potuisse disponere. 3. Conjugia eorumdem fuisse quidem sacrilega, sed valida. Hanc irritationem matrim. his posterioribus seculis introductam, allatrat, mox suo Titius, vocans « novam et Antichristianam tyrannidem »; ast ne verbo probat, quod asserit. Quidam ergo licet et nobis, omni alijs probatione aut responsione omissa, hoc ut « novam et Antichristianam calumniam » rejecere? Sane Lutherus dux Nuptiatorum Neo-Evangelicorum cum omni sua sobole, non tantum hanc legem irritantem, sed etiam illam antiquissimam Apostolicam prohibentem Sacerdotibus, (quam quoad Episcopos ex ase, quoad Presbyteros ex ea parte, que nuptiae post sacrum Ordinem initæ censemur sacrilegia, hodieque servat Ecclesia Græca,) tamquam demoniorum doctrinam execratur; merito ipse cum omni sua genuina sobole execrandus, tamquam sacrilegus votifragus, et blasphemus universæ prisca Ecclesiæ Christianæ calumniator.

Ad CAPUT XXII.

Argumenta hereticorum contra coelibatum, antecedentibus tribus capp. relata, in hunc locum conferre opportunum visum est.

I. — « Doctrina dæmoniorum est prohibere matrimonium » Tim. iv. vers. 3. Hoc autem fit a Pontificiis. » Respondet Bellarm. : Non prohiberi matrimonium, sed requiri coabitum, ut conditionem ad clericatum. Instat Amesius: « Qui requirit coabitum, prohibet matrimonium: sed Pontificiis requirunt coabitum: ergo prohibent matrimonium ». Resp.: Hoc est insolsum sophismam omnium Novatorum, dum arguant a dicto secundum quid ad dictum simileiter, hoc modo: Papa clericis prohibet nuptias: ergo prohibet nuptias. Idem est ac si dicerent: Angli vel Batavi prohibent suis Verbi-Ministris mercaturam in India: ergo prohibent mercaturam. Non ergo prohibet Ecclesia Clericis matrimonium, quasi per se malum (quod facie-

bant Enratitæ, Montanistæ etc. haeretici ab Apostolo reprehensi), sed ad refrænandam concupiscentiam, exercendam obedientiam, decentiamque status clericalis tuendam etc. Eos prouide notat Apostolus, ut de demoniorum doctrinam seminantes, qui absolute nuptias ut malas prohibebant; uti expresse S. Paulum interpretantur ibid. S. Chrysost. S. August. contra Adim. Mach. cap. 14. S. Hieron. lib. II. contra Joyin. Sed instat Amesius 2. « Sicut venenum est venenum, sive absolute, sive ex conditione propinetur : sic etiam doctrina diabolica manet talis, sive absolute, sive conditione propinetur. » Item 3. « Pontifici absolute dammant nuptias in ratione illæ Siricii P. c. 7. ad Himeric. : Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. » Item 4 : « Apostolus vers. 3. et 4. Illam prohibitionem damnat, que infringit libertatem, quam creationis lex et jus divinum concessit : atqui Beilarm. concedit, iure dino liberum esse matrimonium cum Ecclesiastici ministerii conditione. Ergo. » Respondeo 1. : Verum quidem est, doctrinam diabolicam esse talam, etiam conditionate proponatur; sed unde probat Amesius, esse doctrinam diabolicam, matrimonium aut eum carnium certis hominibus sub aliqua conditione prohibere, puta si medicus ad restaurandam valetudinem infirmi ei aliquid prohibet? Sed ad Paulum : Anne Cathari Calviniste dicent, etiam Apostolum doctrinam demoniorum docuisse, cum de adolescentioribus vidui I Tim v. vers. 11. scribit : *eas habere damnationem, cum primam fidem irritam fecerunt, cum scilicet luxuriae fuerint in Christo, nubere volent etc.*? Quod si ergo Ecclesia licite et sancte ab ejusmodi viduis exigebat professionem celibatus, quanto magis et justius eam exigit a Sacerdotibus? Resp. ad 2 : S. Siricius P. nihil aliud dixit, nec aliud dicunt cum eo omnes Catholicæ nunc, quam quod S. August. lib. XIV. de Civ. Dei cap. 17. dixit, nempe : *Etiam sanctorum matrimonium, non sive aliqua pollutione et turpitudine exerceri, ut satis testatur bello membrorum, et verecundia humana in eo actu, que secretum, semper querit.* Licit vero ea in actu conjugal peccatum non sit, est tamen ex peccato, scilicet originali. Quod vero S. Siricius Sacerdotibus nuptiatoribus accommodet illud Apostoli Rom. VIII. vers. 8. *Qui in carne sunt, hoc est, qui*

serviunt carnis affectibus, Deo placere non possunt, verissimum quidem est : sed non ideo nuptiae in se damnantur : etsi de legitimis etiam conjugibus dicatur, eos quo magis carnis affectibus serviunt, eo minus Deo placere posse. Respondeo, ad 3 : Neg. assumpt. Solum enim damnat Apostolus illam prohibitionem ciborum et nuptiarum tamquam rerum per se malarum, ut dixi ex SS. Patrum interpretatione.

II. — Argum. : « Paulus inter virtutes Episcopi numerat conjugium I Tim. III. vers. 2. Tit. I. vers. 6. » Resp. : Hoc est illustre mendacium Calvinii, cuius Amesius neendum putuit, etsi apud Bellar. legerit, non modo S. Chrysostomum aliquos Patres communiter, sed ipsum quoque Lutherum in lib. de bigamia docuisse, illa verba : *Unus uxoris virum, esse accipienda negative, non positive.* Præterea cuivis non effronti et sani cerebri sufficere debet, quod tot Episcopi sancti, quotquot haecens apud Graecos et Latinos fuere, omnes ad unum continentates fuerint; hos autem vel non intellexisse Apostolum, vel ei noluisse obtemperare, nullatenus credibile est. Sed ad hanc obmutuit Amesius : et certe haec unita consideratio sufficere debet ad detestandam illam Nuptiatorum Neo-Evangelicorum ratiem.

III. — Argum. : « Paulus Hebr. XIII. vers. 4. citra excus pionem pronuntiat : matrimonium esse honorabile in omnibus. » Respondeo : Sie est, in omnibus legitime conjugis. At replicat Amesius : « Omnes ille legitime conjuguntur ex sententiæ Apostoli, qui non sunt scortatores et adulteri divino jure damnati : ergo et Sacerdotes ». Resp. : Falsum assumitur. Nam iuxta eumdem Apostolum, damnationem habent viduæ post votum continentias nubentes, et tamen ad tale votum emittendum non urgenter divino precepto, sed ad implendum. Absolute etiam dicendum est cum Corn. a Lapide in Comment. ejus loci, genuinum eorum verborum sensum esse imperativum : *Connubium sit, esto, honorable in omnibus, id est, in omni re servate honestatem, decus et honorem matrimonii vestri.* Est tamen etiam illi sensus in indicativo satis bonus et Catholicus : *Connubium "honorable est in omnibus" que connubii sunt, sive sacramentum, sive fidem, sive probem consideres.* Item, « in omnibus », id est, apud omnes : quasi dicat : *Nemo debet conjugium repre-*

hendere, etiam si Virginitatem ipsem professus sit. Denique « in omnibus » supple, legitime conjugis, quicumque illi sint, sive juvenes, sive senes, sive divites, sive pauperes, sive Judæi, sive Graeci etc.

IV. — Argum. : « Apostoli habuerunt uxores I Corinth. IX. v. 5. easque circumduxerunt; parumque refert, quinam eorum habuerint, et qui non : cum omnibus fuerit liberum habere vel non habere. Licit vero græca vox *vivax* alias significet mulierem quamlibet : hic tamen significat uxorem, ut patet ex verbo circumducendi. Maritorum enim est circumducere uxores, non sorores. » Resp. : Turpiter errant, et somnis sibi fingunt haeretici nuptiatores. Nam et Christus D. circumduxit mulieres, non ut maritus uxores, sed ut Doctor discipulas, et quasi famulas, vel victus administras, Luc. VIII. vers. 3. Deinde, perquam incepit dictum « soror uxor » : redundat enim ly « soror ». 3. Quia Apostolum coelibem fuisse patet ex I Corinth. VII. vers. 8. uti communiter SS. August., Hieron., Ambr., Chrys. etc. excepto uno Clemente Alex. (qui tamen ei ipse assertum, eum in Apostolata non usum matrimonia). Imo S. Hieronymus docet, inter omnes Apostolos solum Petrum habuisse uxorem, idque tantum ante conversionem. Resp. 2 : « Per « sororem mulierem » intelligitur Christiana matrona (sicut in Actis dicuntur *viri fratres*.) que Apostoli ministrabant necessaria de suis facultatibus.

Instat Amesius 4. « Soror mulier non est phrasis rationi congruens, sed soror uxor, quia omnes sorores sunt mulieres, sed non omnes uxores ». At contra soror uxor est phrasis et res absurdia, si utrumque proprie accipiatur. Certe tam bene mulieres dicuntur sorores, ac viri dicuntur fratres; prot etiam Apostolus loquitur. Instat 2 : Mulierem non divitem circumducere, non fuisse letamen Ecclesiistarum quare; quod tamen Apostolus intendit ibid. de se testari. Pauperis non uxori nullus fuisse usus. Resp. : Hoc posterius esse falsum, constat ex famularum obsequiis. Porro istæ mulieres vel non fuerint divites, ideoque non pecunias ministrabant, sed obsequium : vel certe earum opera utebantur in instruendo sexu foemineo apud gentes, inter quas plantabatur fides, uti præclare ostendit P. Theoph. Raynaudus in eruditæ operæ de sobria alterius sexus frequentatione per homines sacros, cap. 13. excusat. 4. Quid si fuerint divites

TOM. VII.

VI. — Arg. 4. « I Corinth. VII. vers. 9. Præcipit conjugium omnibus, qui donum con-